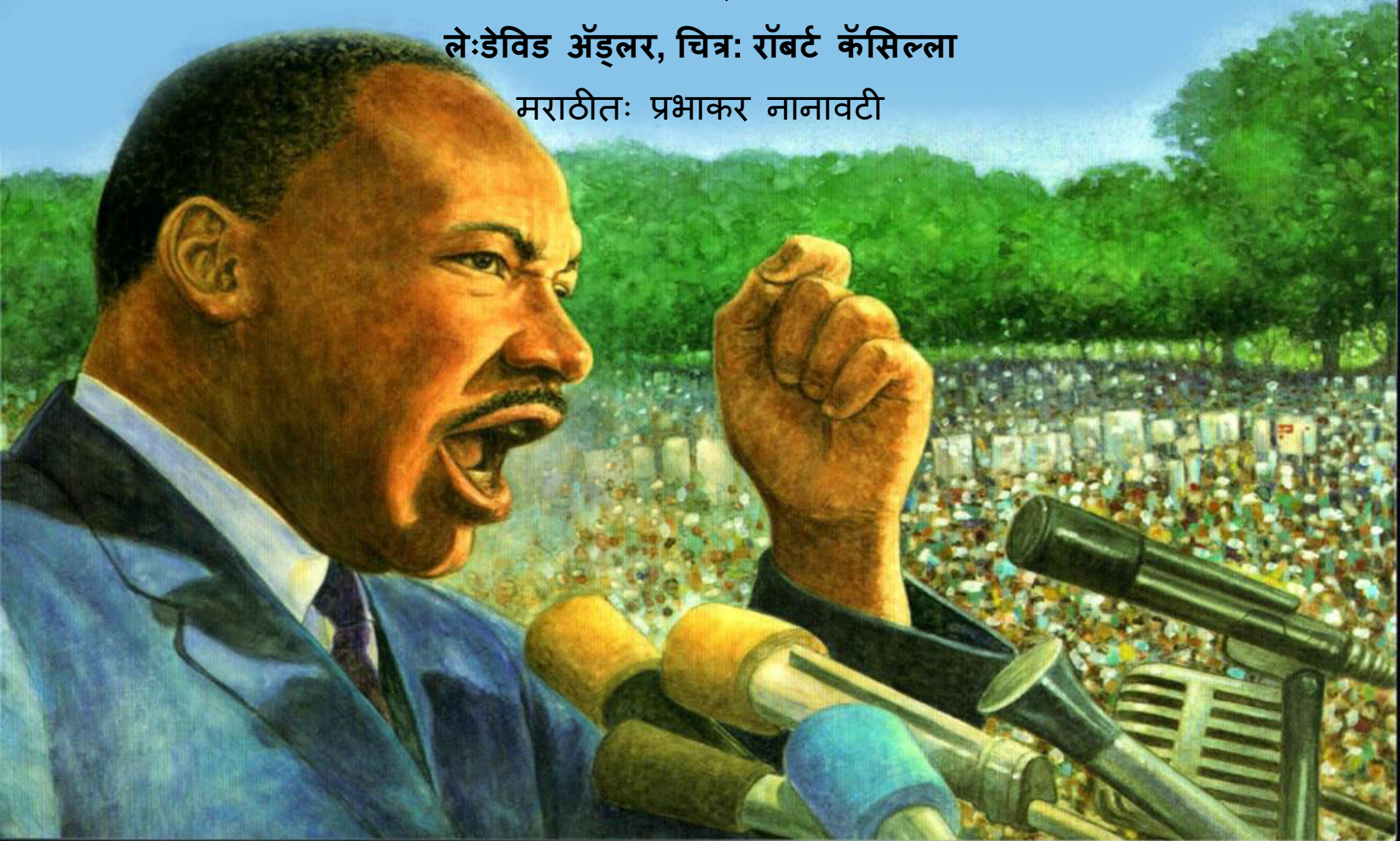

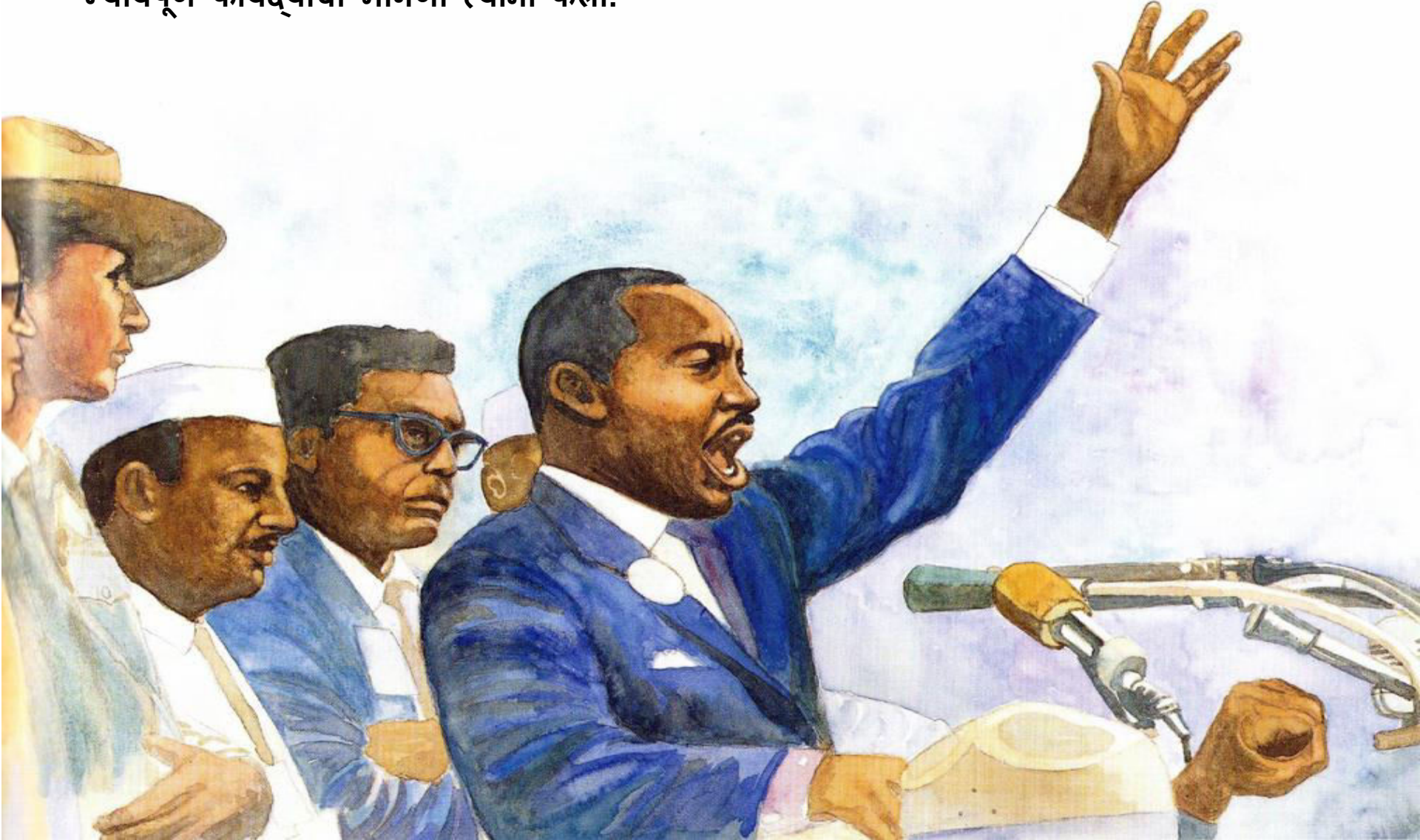
मार्टिन लूथर किंग

ले: डेविड अँड्लर, चित्र: रॉबर्ट कॅसिल्ला

मराठीत: प्रभाकर नानावटी

मार्टिन लूथर किंग, जूनियर हे अमेरिकेतील महान नेत्यांपैकी एक होते. त्यांची भाषणं ओजस्वीपूर्ण असत. अमेरिकेतील काळ्या लोकांना शाळा व नोकरीच्या ठिकाणी बहिष्कृताप्रमाणे वागवणाऱ्या कायद्याच्या विरोधात प्रचंड असा लढा त्यांनी दिला. प्रत्येकांना समान वागणूक हवी अशी न्यायपूर्ण कायद्याची मागणी त्यांनी केली.

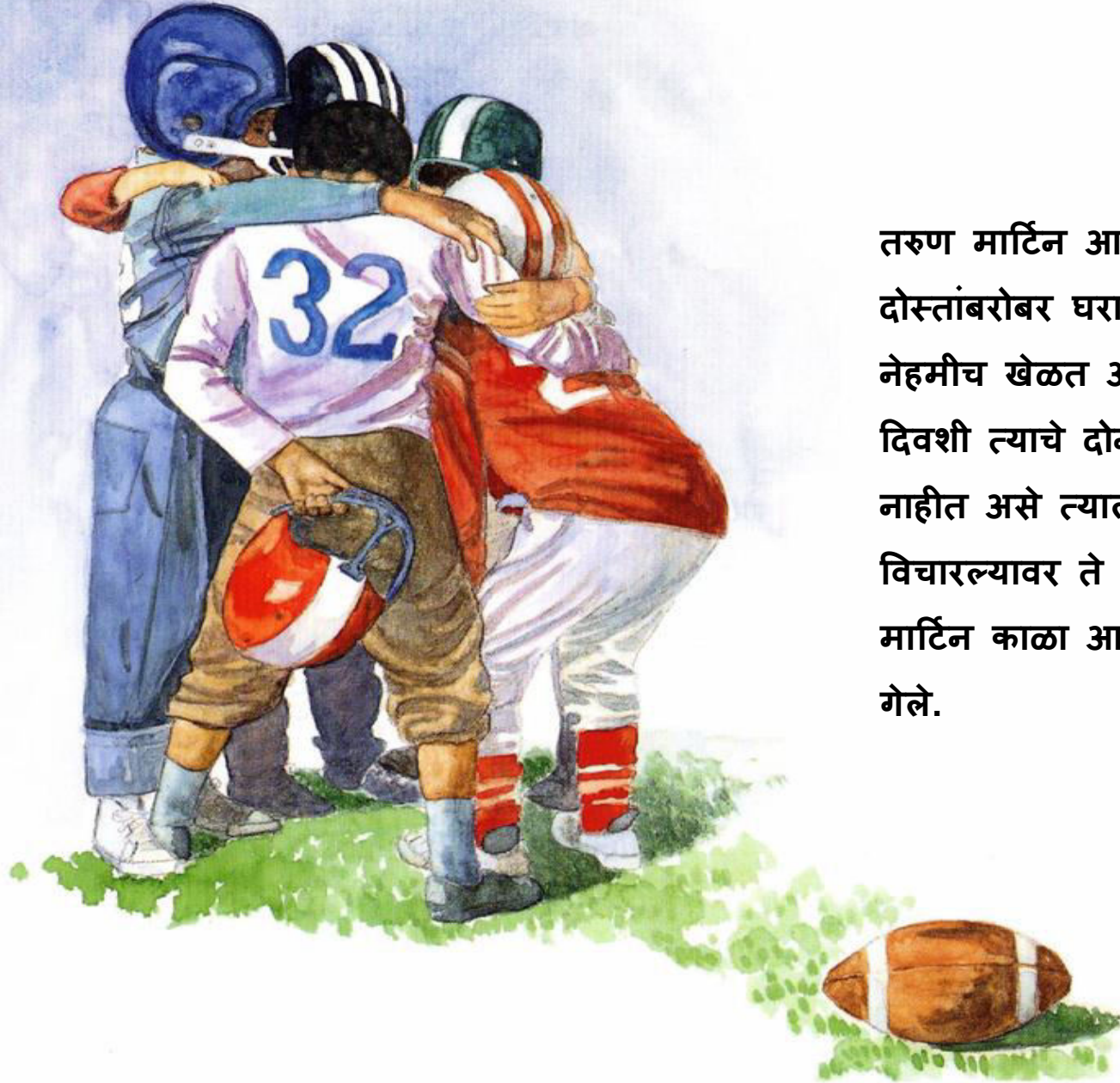

मार्टिन लूथर किंग याचा जन्म 15 जानेवारी 1929 रोजी अटलांटा, जॉर्जिया येथे झाला. त्याचे वडील चर्चचे पाद्री होते व त्याची आई शाळेची शिक्षिका होती. त्याला विली क्रिस्टीन नावाची बहिण व अल्फ्रेड डेनियल नावाचा भाऊ होता.

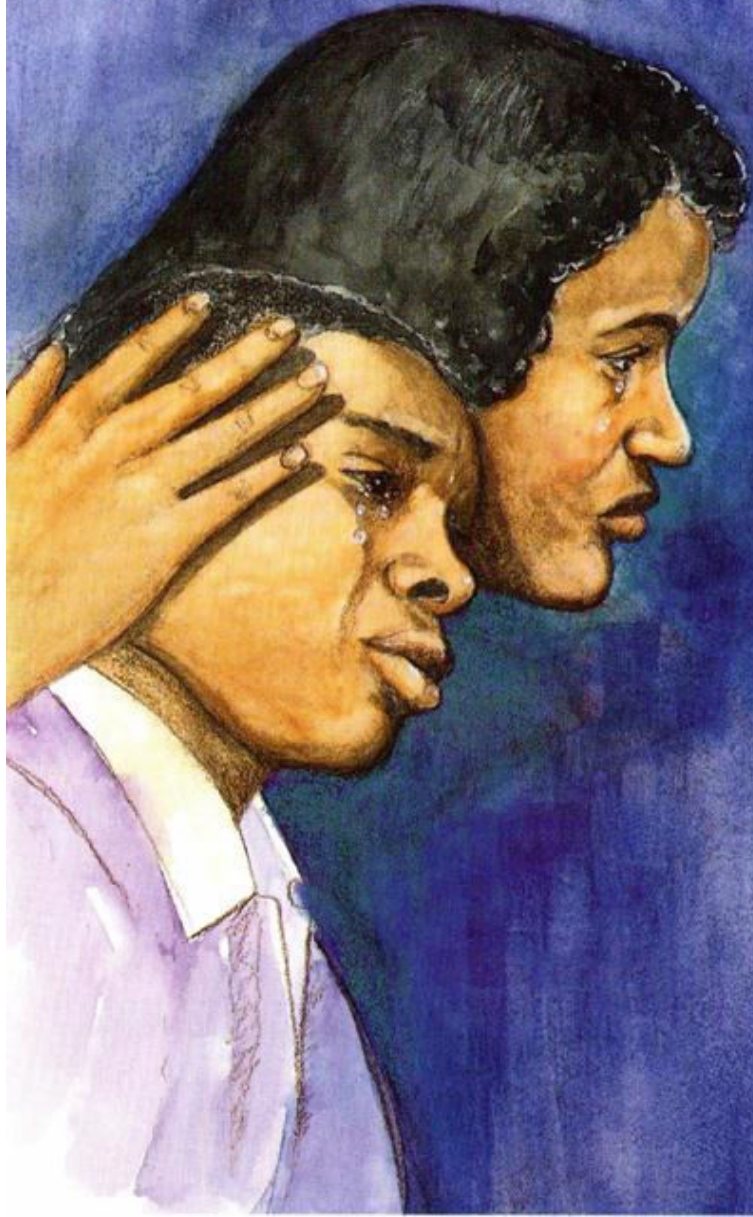
तरुण मार्टिनला बेसबॉल, फुटबॉल आणि बास्केटबॉल खेळण्यात फार रस होता. त्याला सायकल चालवणे व गाणे गाण्याचा नाद होता. मार्टिन नेहमीच वडिलांबरोबर चर्चमध्ये गाणी म्हणायचा.

आपल्या लहान भाऊ अल्फ्रेड डेनियल (उजवीकडे) आणि बहिण विली क्रिस्टीन (डावीकडे) समवेत मार्टिन

तरुण मार्टिन आपल्या
दोस्तांबरोबर घरामागील मैदानात
नेहमीच खेळत असत. परंतु एके
दिवशी त्याचे दोन मित्र खेळणार
नाहीत असे त्याला कळले. कारण
विचारल्यावर ते गोरे असून
मार्टिन काळा आहे हे कारण दिले
गेले.

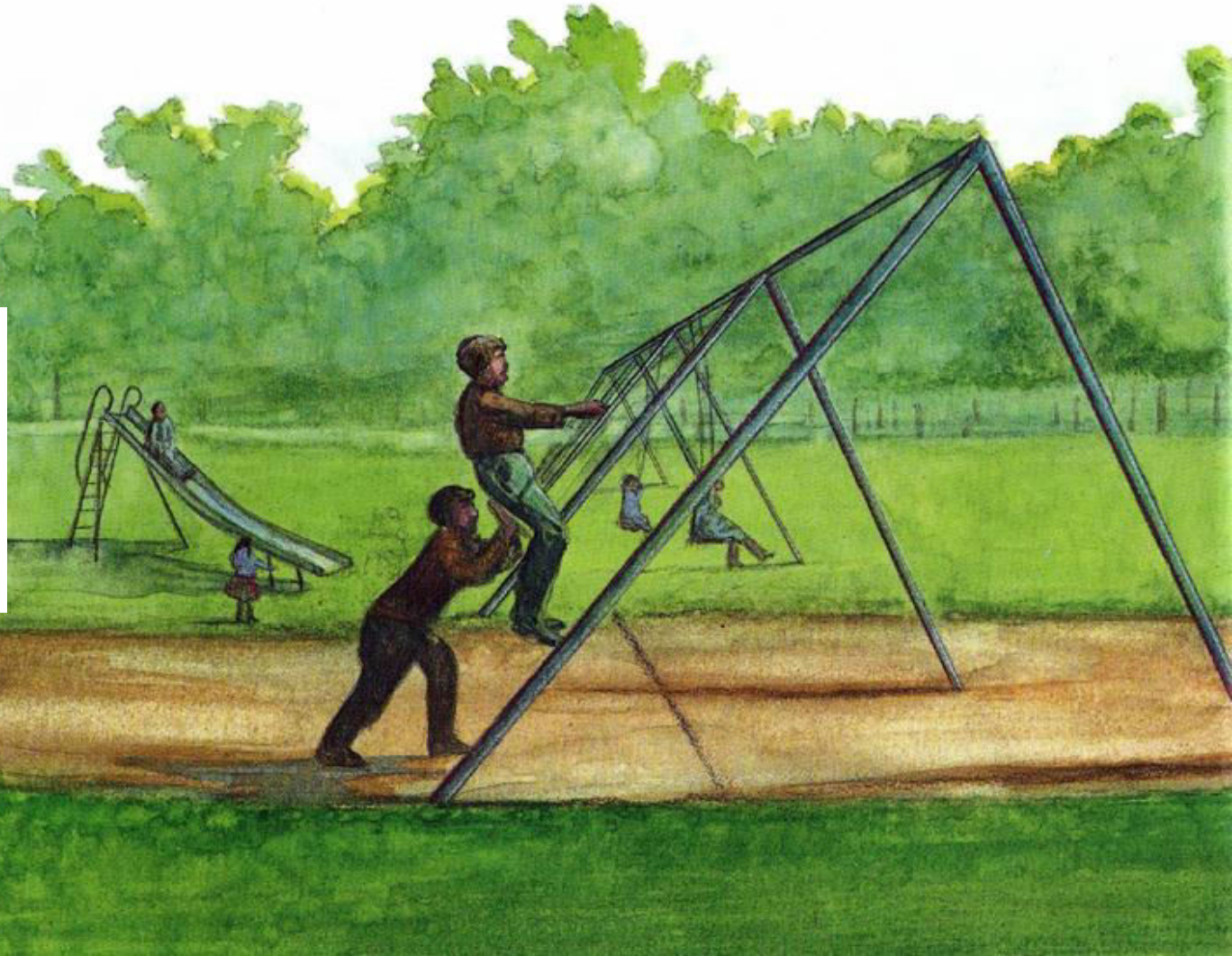

हे ऐकून मार्टिन रडवेला झाला. केवळ त्वचेच्या रंगावरून कसा काय फरक पडू शकतो, हा त्याचा प्रश्न होता.

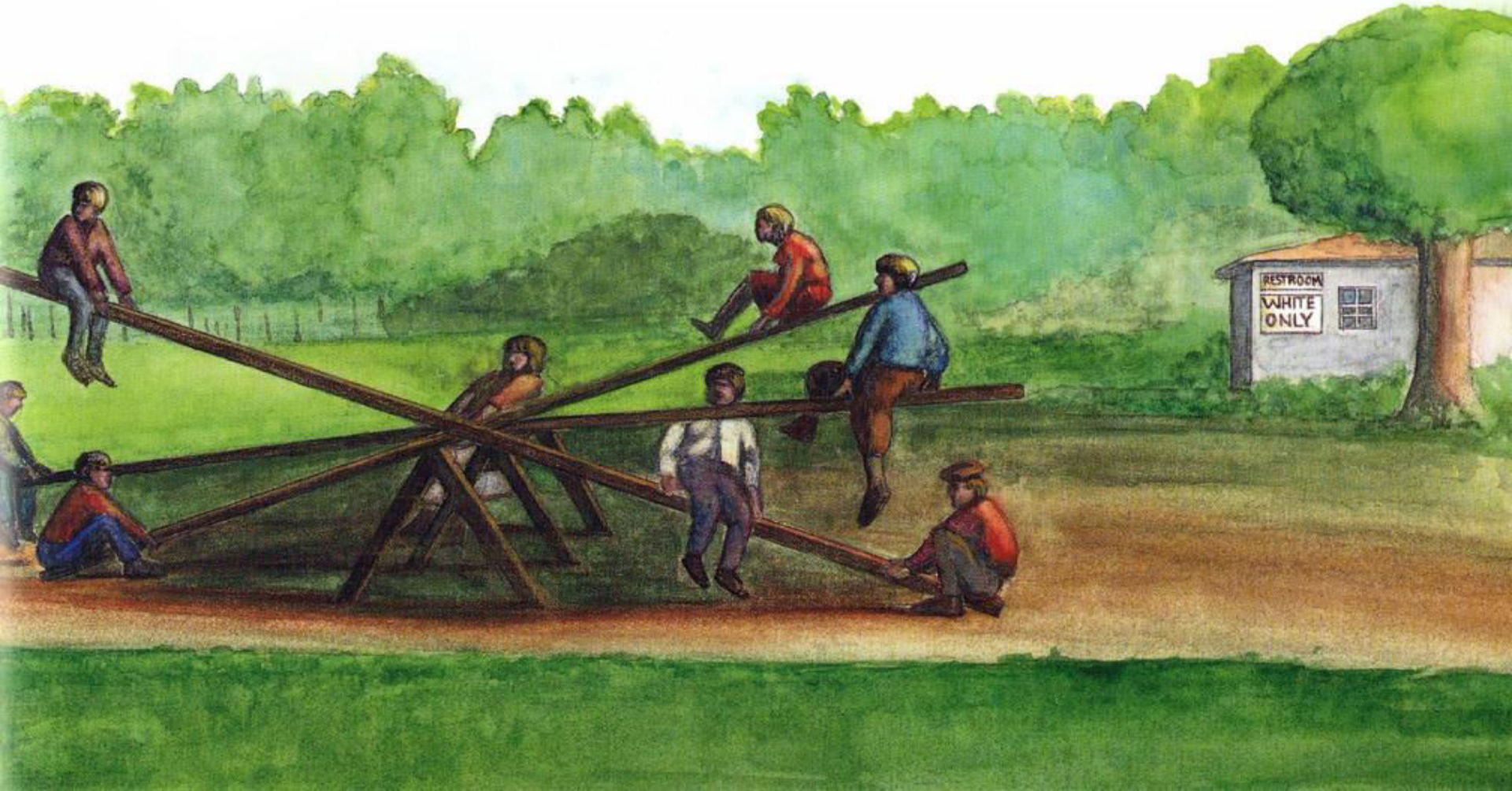
त्याच्या आईने “फार पूर्वी कृष्णवर्णीयांना या देशात बेड्या घालून आणले गेले,” असे सांगितले. “त्यांना गुलामांच्या बाजारात विकण्यात आले. मार्टिनच्या जन्मापूर्वीच कोर्टाने गुलामी प्रथा बेकायदा आहे असे ठरवल्यामुळे सर्व गुलामांना स्वातंत्र्य मिळाले.

काळ्यांना स्वातंत्र्य मिळाले असले तरी काही जण अजूनही काळ्या लोकांशी न्यायपूर्ण व्यवहार करत नाहीत.” अशी व्यथा तिने प्रकट केली.

फक्त
गोज्यांसाठी

अट्‌लांटा या मार्टिनच्या राहत्या शहरात आणि पूर्ण अमेरिकेत ठिकठिकाणी “केवळ गोऱ्यांसाठी” अशा पाट्या लटकवलेले दिसायचे. उद्यान, पोहण्याचे तलाव, हॉटेल्स, शाळा इत्यादी सार्वजनिक ठिकाणी कृष्णवर्णीयांना प्रवेश करण्यास बंदी होती. कित्येक ठिकाणी त्यांना नोकरी करण्यासही बंदी घातलेली होती.

फ्रेडेरिक डग्लास

हॅरिएट टबमॅन

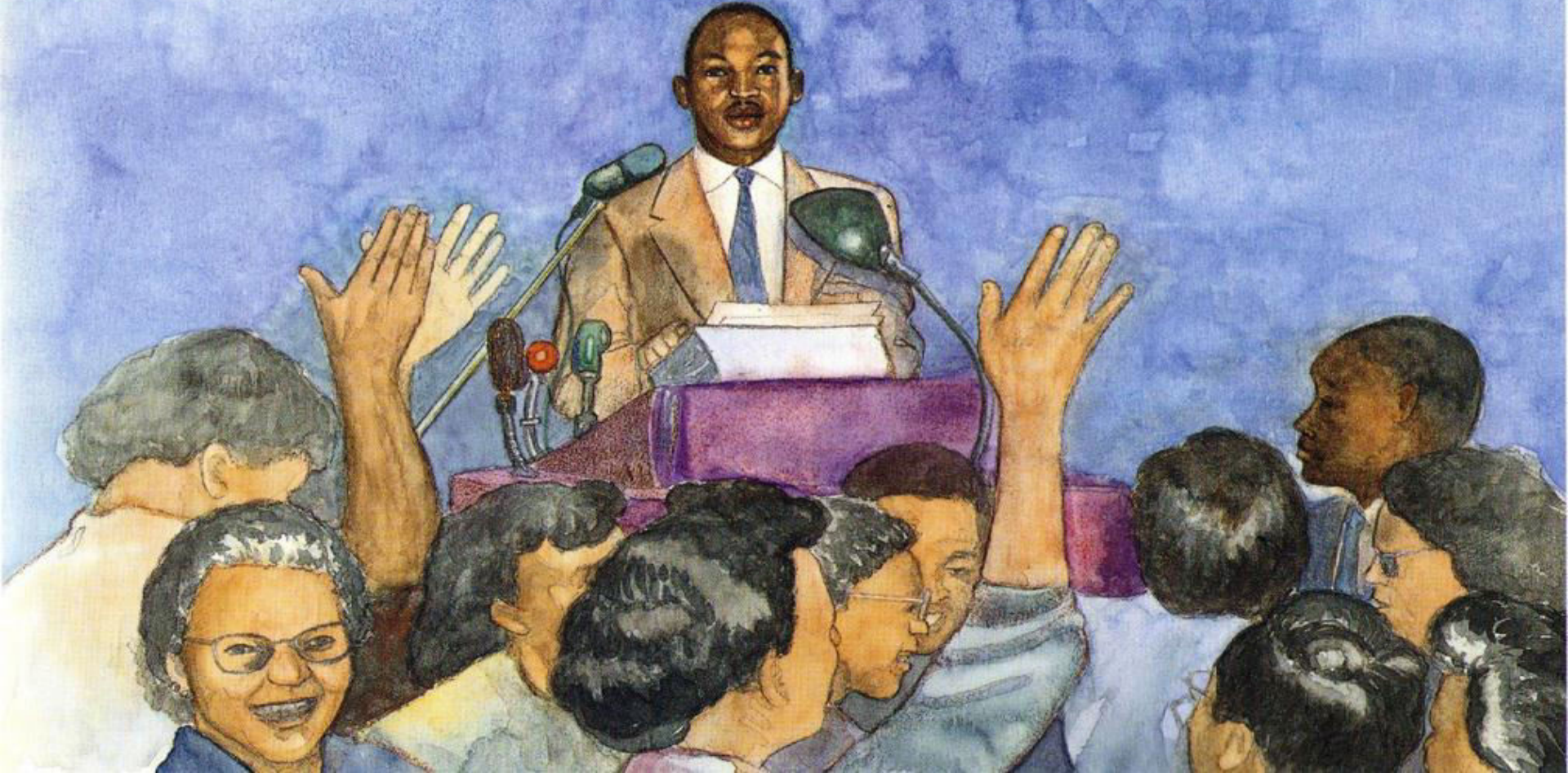

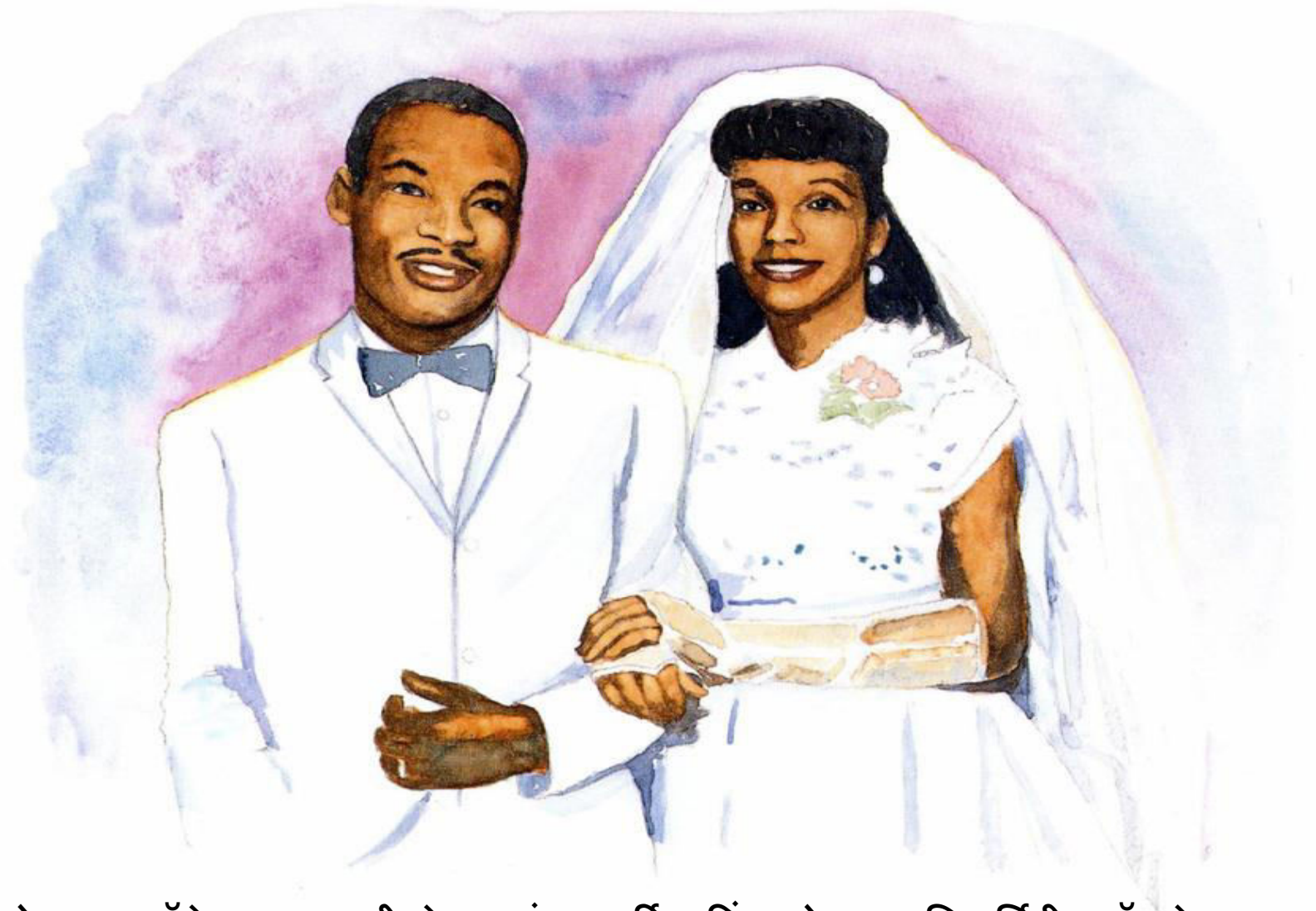
जॉर्ज वाशिंग्टन कार्व्हर

शाळेत प्रवेश घेण्यापूर्वीच मार्टिन
घरबसल्या लिहायला वाचायला शिकू
लागला. लहानपणीच त्यानी
कृष्णवर्णीयांच्यासाठी लढलेल्या नेत्यांची
चरित्रं वाचून काढली.

मार्टिन एक हुशार विद्यार्थी होता. नेहमीच्या कालावधीपेक्षा दोन वर्ष अगोदरच त्यांनी हायस्कूलचे शिक्षण पूर्ण केले. अटलांटा येथील मोरहाउस कॉलेजमध्ये प्रवेश घेत असताना त्याचे वय फक्त पंधरा वर्षाचे होते. कॉलेजमध्ये असतानाच आपण चर्चे पाद्री होण्याचा निश्चय त्यांनी केला.

मोरहाउस कॉलेजमधून पदवी घेतल्यानंतर मार्टिन किंग बोस्टन युनिव्हर्सिटीत डॉक्टरेट पदवीचा अभ्यास करू लागला. तेथे शिकत असताना संगीताचा अभ्यास करणाऱ्या कोरेट्टा स्कॉट या तरुणीशी त्याची मैत्री जमली. ते एकमेकांच्या प्रेमात पडले. नंतर त्यांनी विवाह केला.

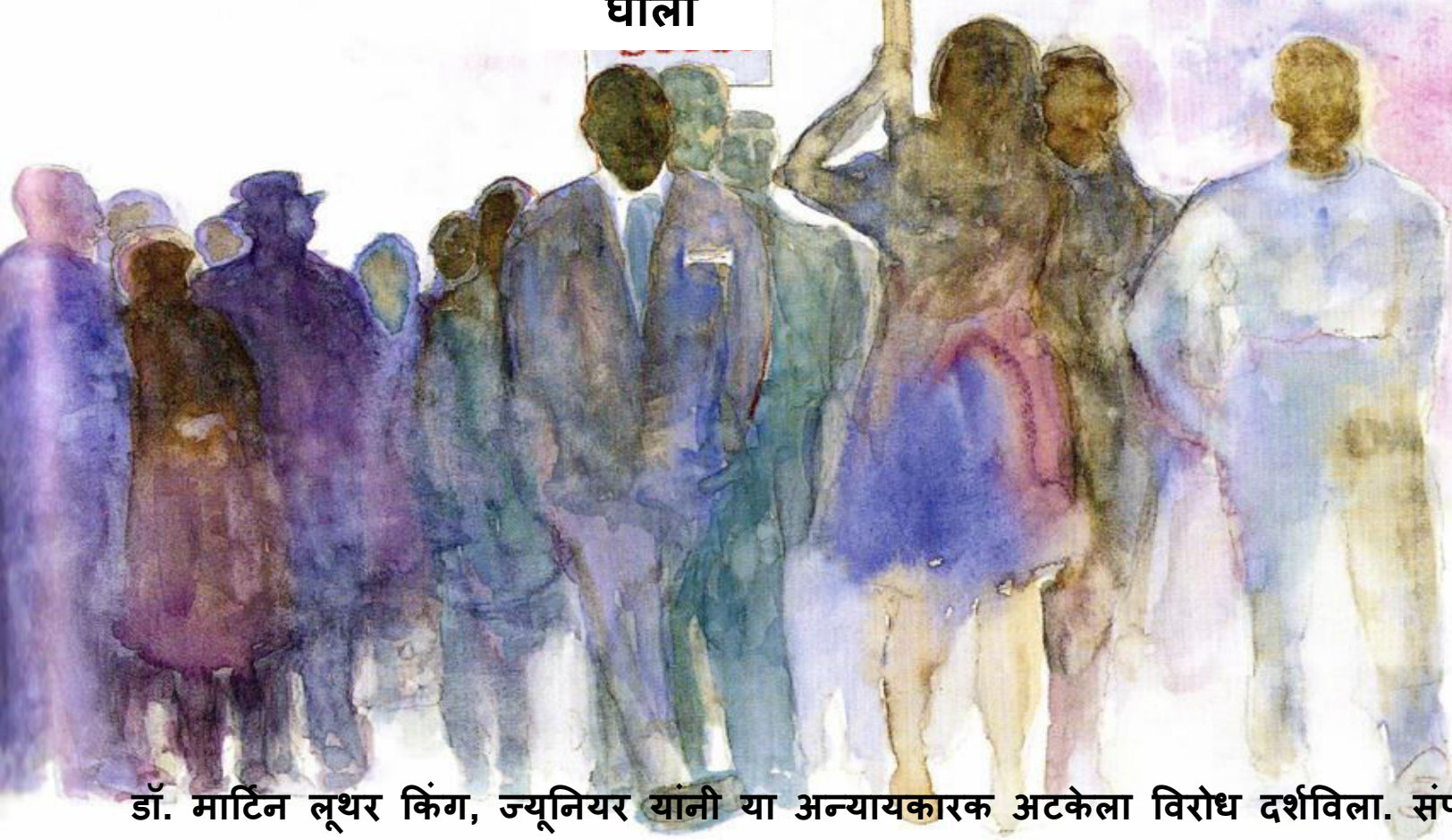
1954 मध्ये मार्टिन किंग पाद्री म्हणून अलाबामा येथील माँटेगोमोरी या शहरातील चर्चमध्ये काम करू लागला. पुढच्याच वर्षी रोजा पार्क्स या कृष्णवर्णीय महिलेने सार्वजनिक बसमधील कुणी कुठे बसावे या अन्यायकारक नियमाविरुद्ध बंड पुकारून बसमधून उतरण्यास सपशेल नकार दिला. त्यामुळे तिला अटक झाली. व तिला जेलमध्ये पाठवण्यात आले.

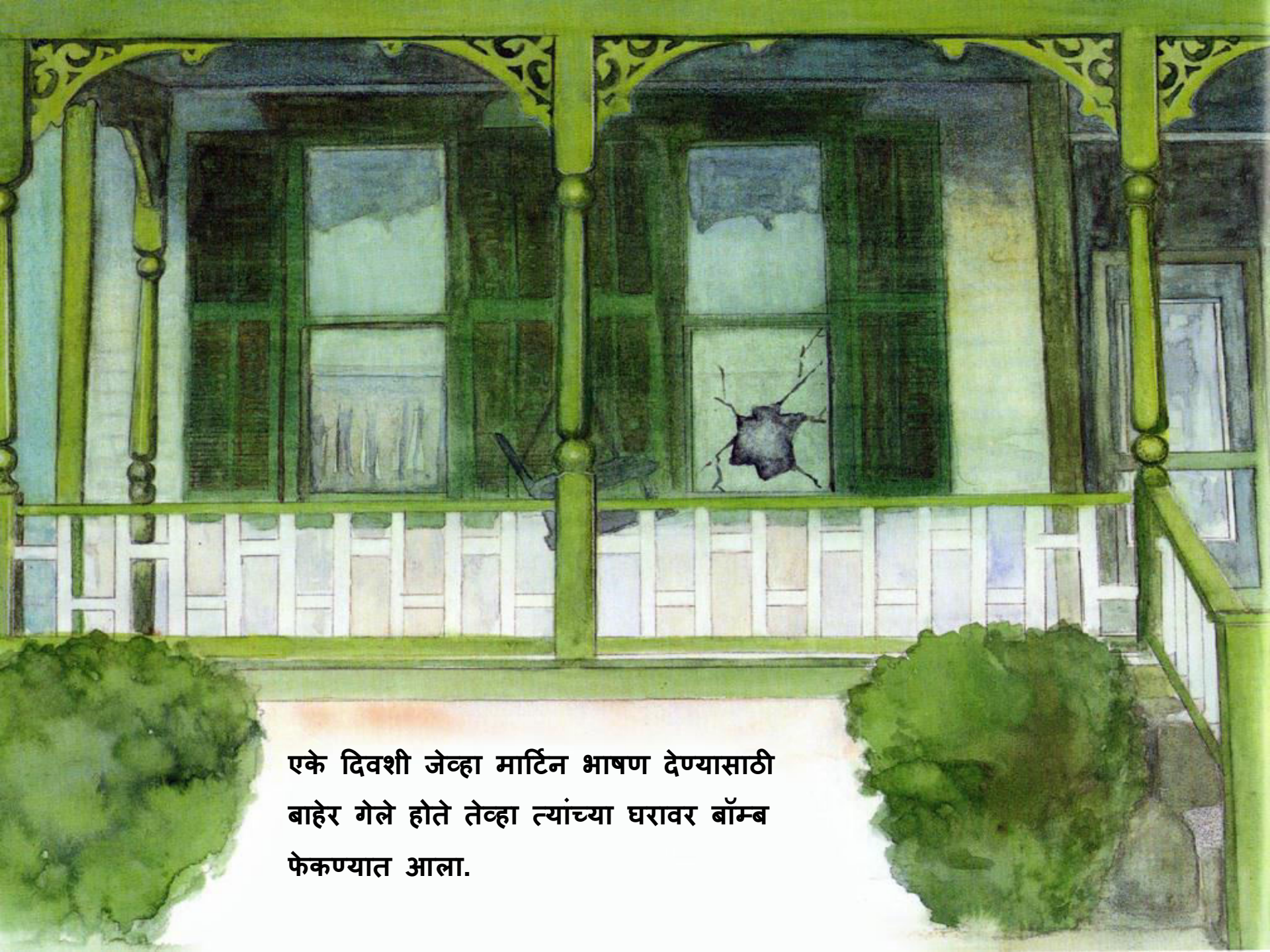

बसेसवर
बहिष्कार
घाला

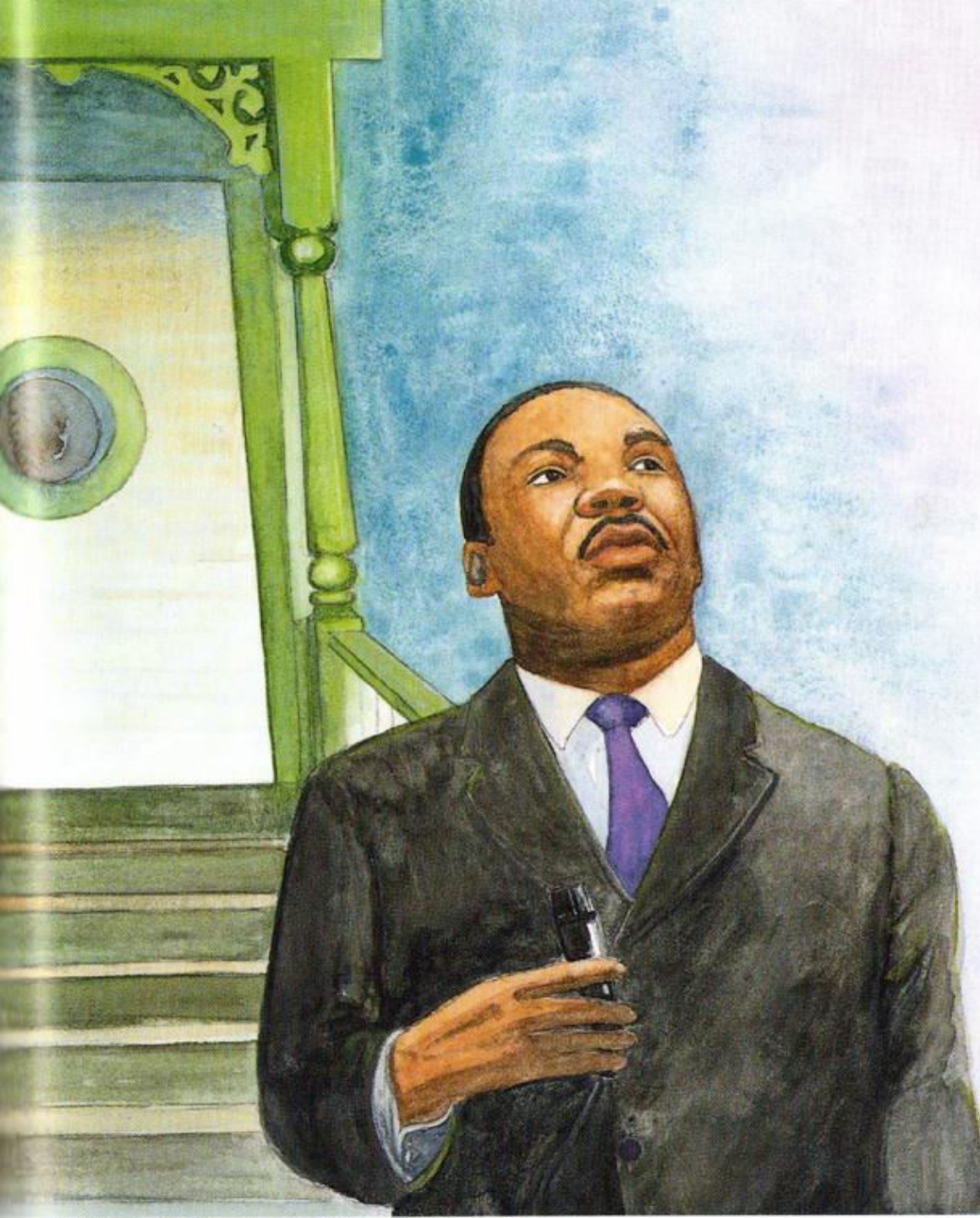
समान
अधिकार

डॉ. मार्टिन लूथर किंग, ज्यूनियर यांनी या अन्यायकारक अटकेला विरोध दर्शविला. संपूर्ण शहराने बसेसवर बहिष्कार घातला. मार्टिनने आपल्या भाषणात *अशी एक वेळ येते की लोकामध्ये अन्याय सहन करण्याचा, अपमान गिळण्याचा, व अस्पृश्यासारख्या वागणुकीचा कंटाळा येतो.* असे सांगितले.

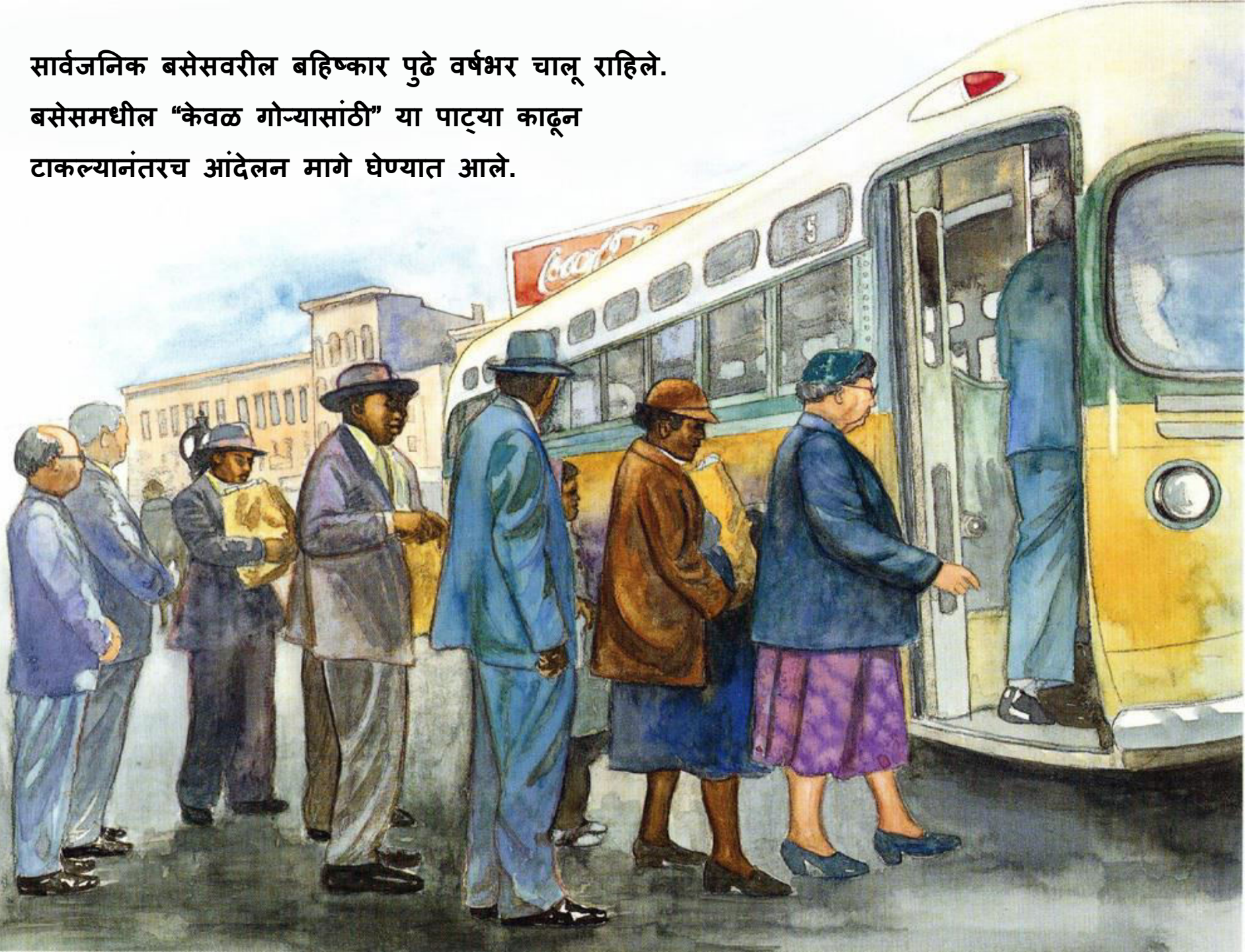

एके दिवशी जेव्हा मार्टिन भाषण देण्यासाठी
बाहेर गेले होते तेव्हा त्यांच्या घरावर बॉम्ब
फेकण्यात आला.

मार्टिनच्या समर्थकांना या
घटनेचा फार संताप झाला. बदला
घेण्यासाठी ते पेटून उठले. परंतु
मार्टिनने त्या सर्वांना शांतपणे
घरी जाण्यास सांगितले. त्यावेळी
“आपण आपल्या भावासमान
असलेल्या गोऱ्या लोकांवरही प्रेम
करायला हवे. सूडाचे परिवर्तन
प्रेमात व्हायला हवे.” असे त्यांनी
सांगितले.

सर्वजनिक बसेसवरील बहिष्कार पुढे वर्षभर चालू राहिले.
बसेसमधील “केवळ गोऱ्यासाठी” या पाट्या काढून
टाकल्यानंतरच आंदोलन मागे घेण्यात आले.

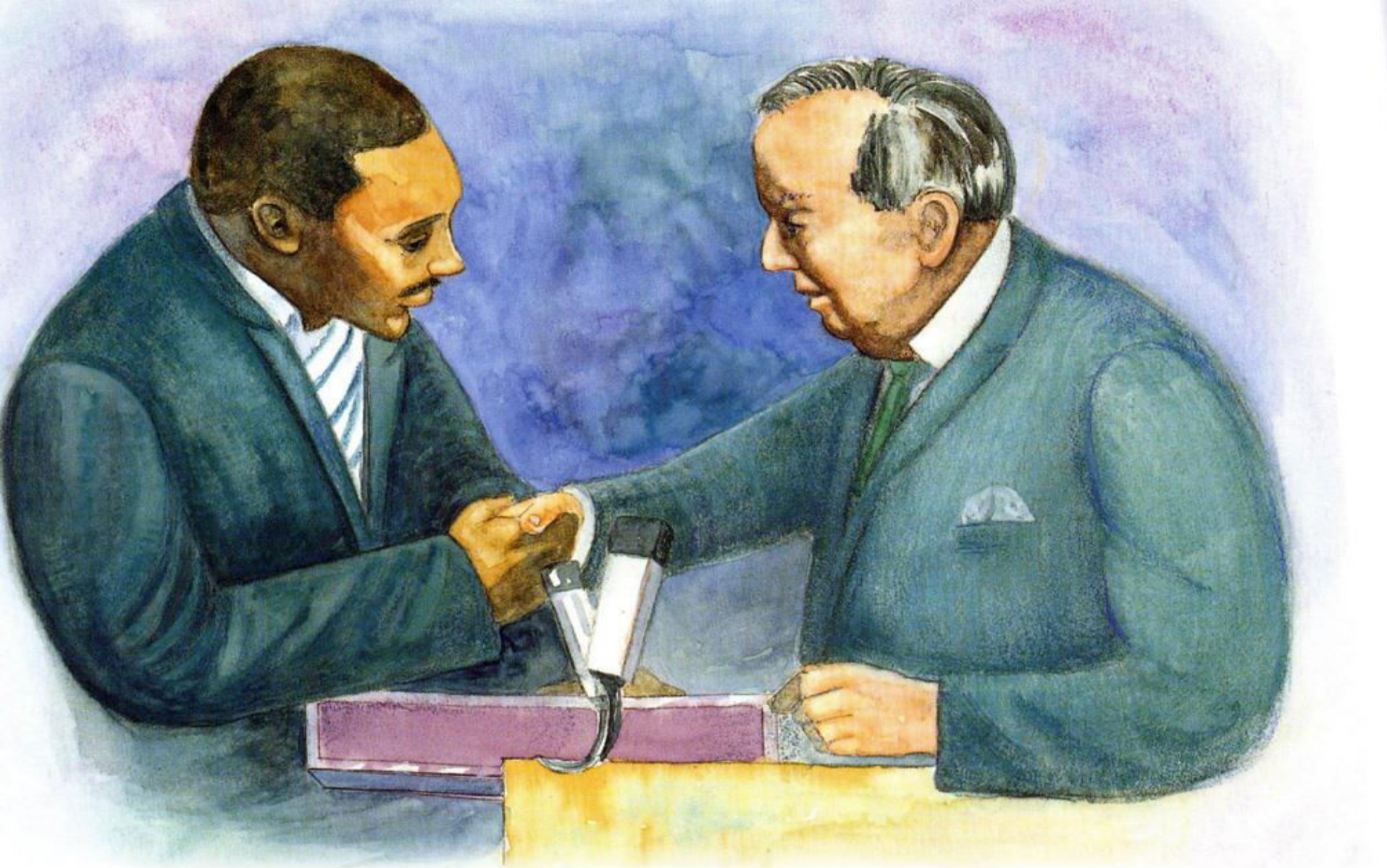

1960 साली डॉ. किंग यानी अट्लंटाला परत जाण्याचा निर्णय घेतला. तेथेसुद्धा वेटिंग रूमस, शौचालये, हॉटेल्स इत्यादी ठिकाणी “केवळ गोऱ्यासाठी” असे लावलेल्या पाट्या काढून टाकण्यासाठी शांतीपूर्ण रीतीने ते प्रतिकार करू लागले. कृष्णवर्णीयांच्या मुक्तीसाठी व त्यांच्या स्वातंत्र्यासाठी मोर्चा, आंदोलनं, इत्यादींचे आयोजन केले. काळ्या लोकांना मतदानाचा हक्क मिळावा, घरं मिळावीत, नोकऱ्या मिळावेत यासाठी संघर्ष केला.

1963मध्ये डॉ किंग यांनी वाशिंग्टन येथे एक रॅलीचे आयोजन केले होते. या भव्य मोर्च्यामध्ये सुमारे दोन लाख गोरे व काळे लोकांनी भाग घेतला होता. व त्या मिरवणूकीत ते सर्व त्याच्या मागे मागे शांतपणे जात होते. “माझे एक स्वप्न आहे,” त्यांनी त्या प्रचंड जनसमुदायाला उद्देशून भाषणाची सुरुवात केली. “माझे एक स्वप्न आहे की एके दिवशी माझी चारी मुलं एका अशा देशात श्वास घेऊ शकतील की त्यांची ओळख केवळ त्यांच्या त्वचेच्या रंगानी न होता त्यांच्या चारित्र्याच्या आधारे केला जाईल.”

त्याच्याच पुढच्या वर्षी - 1964 मध्ये - त्यांना जगातील अत्यंत मानाचा समजलेला
नोबल पारितोषक देऊन सन्मानित करण्यात आले.

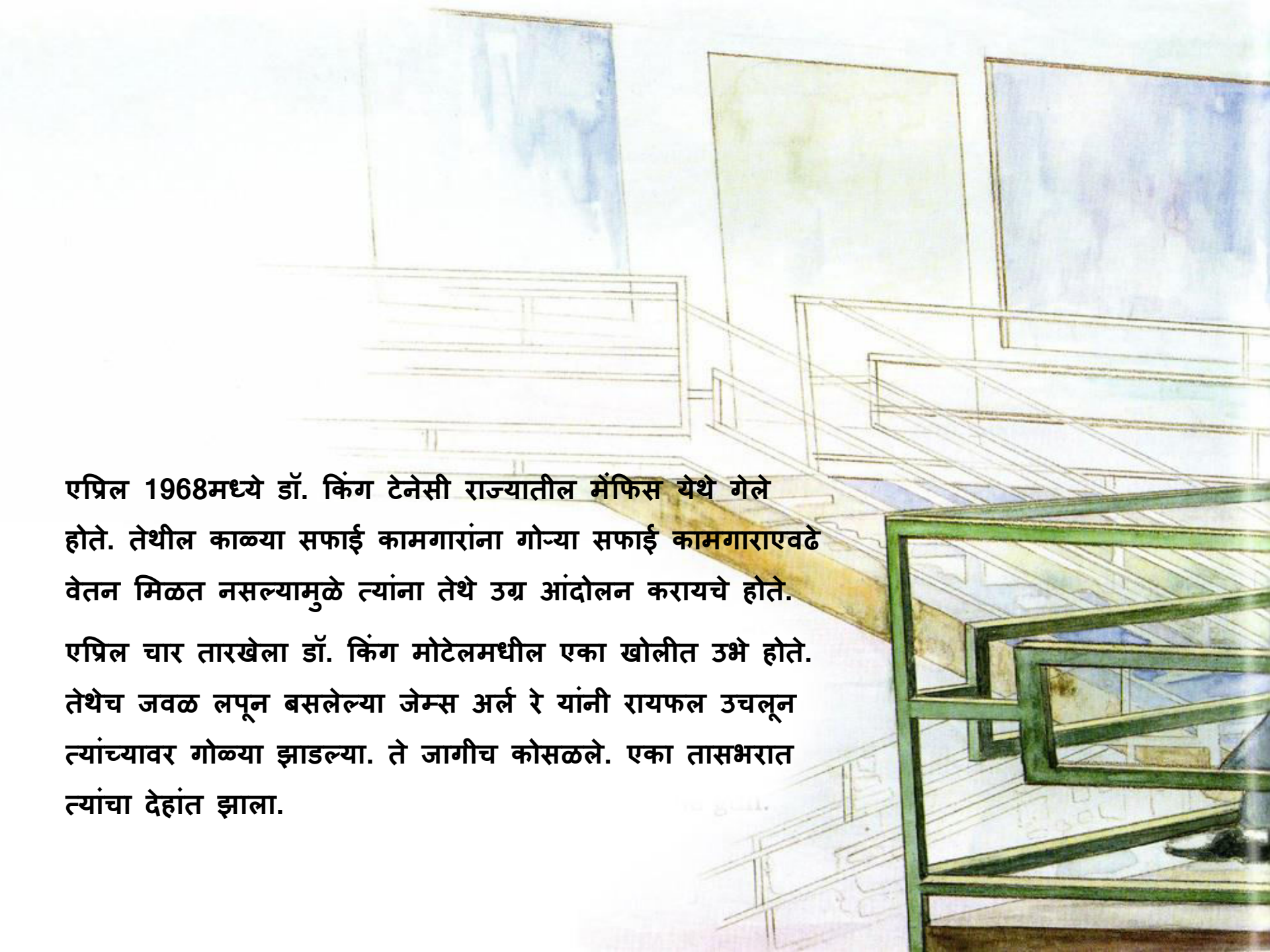
केवळ गोन्यांसाठी

देश बदलू लागला. नवीन कायदे पास झाले. काळे गोरे हा भेदभाव जाऊन सर्व मुलं एकत्र बसून शाळा शिकू लागली. कृष्णवर्णीयांना आता “केवळ गोन्यांसाठी” असलेल्या ठिकाणी मुक्त प्रवेश मिळू लागला. “केवळ गोन्यांसाठी” अशी पाटी लावणे बेकायदा ठरले.

डॉ. किंग नेहमीच आपल्या अनुयायांना शांतीपूर्ण मार्गाने विरोध वा संघर्ष करण्यास उद्युक्त करत असत. तरीसुद्धा काही ठिकाणी आंदोलनाला हिंसक वळण लागले.

एप्रिल 1968मध्ये डॉ. किंग टेनेसी राज्यातील मॅफिस येथे गेले होते. तेथील काळ्या सफाई कामगारांना गोऱ्या सफाई कामगाराएवढे वेतन मिळत नसल्यामुळे त्यांना तेथे उग्र आंदोलन करायचे होते. एप्रिल चार तारखेला डॉ. किंग मोटेलमधील एका खोलीत उभे होते. तेथेच जवळ लपून बसलेल्या जेम्स अर्ल रे यांनी रायफल उचलून त्यांच्यावर गोळ्या झाडल्या. ते जागीच कोसळले. एका तासभरात त्यांचा देहांत झाला.

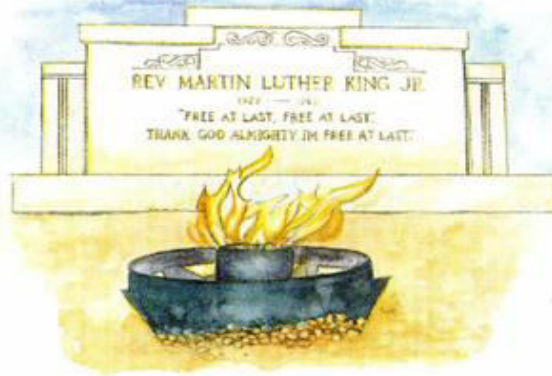

मार्टिन लूथर किंग, ज्यूनियर यांचे जगाबद्दलचे एक स्वप्न होते. ते जग द्वेष, पूर्वग्रह व हिंसा इत्यादीपासून पूर्णपणे मुक्त असेल. त्यांच्या थडग्यावरील दगडावर “आता मी मुक्त आहे.” असे कोरलेले आहे.

महत्वपूर्ण घटना

- 1929 15 जानेवारी रोजी अटलांटा, जॉर्जिया येथे जन्म
- 1947 चर्चमध्ये पाद्री म्हणून कामाला सुरुवात
- 1953 कोरेट्टा स्कॉटबरोबर मेरिऑन, अलाबामा येथे विवाह
- 1955-56 माँटेगोमोरी, अलाबामा येथे सर्वजनिक बसेसवरील बहिष्कार आंदोलनाचे नेतृत्व
- 1963 28 ऑगस्ट रोजी वाशिंग्टन येथे भव्य मोर्चा, लिंकन मेमोरियलच्या पायऱ्यावरून केलेले
माझे एक स्वप्न आहे..हे बहुचर्चित भाषण
- 1964 नोबल पारितोषकाने सन्मानित
- 1968 4 एप्रिल रोजी मेम्फिस, टेनेसी येथे हत्या
- 1983 प्रत्येक वर्षातील जानेवारीच्या तिसऱ्या सोमवारी मार्टिन लूथर किंग यांच्या आदर्शाचा व
त्यांचा सन्मान करण्यासाठी अमेरिकन काँग्रेसकडून राष्ट्रीय सुट्टीची घोषणा

डॉ. मार्टिन लूथर किंग, ज्यूनियर
यांच्या जीवनकार्याबद्दलचे
सचित्र पुस्तक

